

Nr 129

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—10:o hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sam. B. Norup

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar m. m., vilka ärenden synts böra för-
anleda framställning till riksdagen, samt anför följande.

1:o

Jönninge 1¹ i Uppsala län

Domänstyrelsen (skr. 10/2 1956) hemställer, att kronoegendomen förra kaptensbostället 1 mantal Jönninge 1¹ i Stavby socken, Uppsala län, må säljas till egendomens arrendator Evert Gustafsson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Upplandstuna järnvägsstation och 2 kilometer från Skeberga såg och kvarn, är till den 14 mars 1957 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1954/55 utgick med 2 772 kronor. Egendomen innehåller cirka 105 hektar, varav 40,3 hektar åker, 9,6 hektar betesmark, 48 hektar skogsmark och 6,9 hektar annan mark.

Åkern består av ett fastjords- och ett lättjordsskifte. Fastjorden utgöres av lerjord och lättjordsskiftet av lermylla och dyjord. Åkern är ej systemtäckdikad. Hävden är god. Skogsmarken har ett virkesförråd av 5 070 m³sk, varav 3 100 m³sk tillhör åldersklass V och 300 m³sk åldersklass VI eller äldre åldersklasser. Ideala medelboniteten beräknas till 4,2.

Av åbyggnaderna är manbyggnaden i mycket gott skick, källaren, brygg-huset och ladugården med stallet i gott skick samt ladan och svinhuset i medelgott skick. Ladugården och stallet är dock arbetskrävande. Arrendatorn äger bl. a. en arbetarbostad, som dock är utdömd av hälsovårdsnämnden, samt ett garage för två traktorer och den elektriska anläggningen. Olands-Stavby elektriska distributionsförening u. p. a. och Lantmännens mjölkförsäljningsförening u. p. a. har en elektrisk ledning respektive en vattenledning framdragna över ägorna. Markupplåtelsen till sistnämnda förening grundar sig på en mellan domänstyrelsen och föreningen år 1948 träffad överenskommelse, enligt vilken mjölkförsäljningsföreningen erlägger en avgäld av 5 kronor för år.

Till egendomen hör andel i Olands häradsallmänning, varifrån under senare år erhållits en utdelning av i medeltal 100 kronor om året. Egendomen är vidare delaktig i ett torrlägningsföretag (Olandsåns övre underhållsförening).

Taxeringsvärdet är 78 300 kronor, varav 59 200 kronor jordbruksvärde och 19 100 kronor skogsvärde.

Vid en år 1952 verkställd utredning rörande vilka egendomar, som bör säljas, har vederbörande *domänintendent* förklarat sig vara benägen att föreslå nu ifrågavarande egendoms behållande i kronans ägo, när egendomen enligt hans uppfattning är en relativt god jordbruksgård. Under hänvisning till egendomens goda skogsmark och stora virkesförråd har vederbörande *jägmästare* avstyrkt försäljning. Vederbörande *överjägmästare* har delat jägmästarens uppfattning.

Sedan *domänstyrelsen* emellertid för sin del funnit, att egendomen bör avyttras, har uppskattningsförrättning hållits den 20 oktober 1954. Vid denna förrättning har *uppskattningsnämnden* uppskattat värdet av inägorna i fullgott skick samt jakten och andelen i allmänningen till respektive 149 000 (avrundat tal), 3 000 och 3 000 kronor eller sammanlagt 155 000 kronor. Härifrån bör dock enligt uppskattningsnämnden avgå följande belopp, nämligen 32 500 kronor för avsaknad av arbetarbostad, tillhörig jordägaren, 20 000 kronor för utgifter för ett omedelbart förestående torrlägningsföretag samt 7 500 kronor för det beräknade värdet av arrendatorns traktor-garage och elektriska anläggning. Värdet av jordbruksdelen blir då, vid försäljning till arrendatorn, 95 000 kronor. Nämnden har vitsordat att denne, som brukat egendomen sedan år 1946, väl hävdar densamma.

Värdet av skogsmarken och skogen har, efter uppskattning av vederbö-

rande skogstaxator, av *domänstyrelsen* den 14 juli 1954 fastställt till 45 000 kronor. I detta belopp ingår dock ej en föreslagen s. k. klappalättstämpling om 2 000 m³sk, vilken värderats till 77 000 kronor.

Lantbruksnämnden i länet har anfört, att nämnden ej har något att invända mot att egendomen säljes i nuvarande omfattning samt att, därest försäljningen sker till arrendatorn, denne kan påräkna förvärvstillstånd.

Gustafsson har efter förhandlingar antagit ett anbud att förvärva egendomen med undantag av klappalättstämplingen för (95 000 + 45 000 =) 140 000 kronor. Han har samtidigt anhållit att få erlægga köpeskillingen under loppet av tjugo år.

Domänstyrelsen har vid prövning enligt den av styrelsen prövade värderingsmetoden funnit sig kunna godtaga saluvärdet på jordbruksdelen. Styrelsen tillstyrker därför att egendomen säljes till *Gustafsson* för en köpeskillning av 140 000 kronor. Vidkommande dennes ansökan i fråga om amorteringstidens längd hänvisar styrelsen till tillämpningsföreskrifterna till gällande försäljningsförfordning, enligt vilka styrelsen äger medgiva jämkningar i sättet för köpeskillingens erläggande, när skäl därtill föreligger. Den föreslagna utstämplingen om 2 000 m³sk avses skola undantagas från försäljningen för att senare i samband med dess genomförande i första hand erbjudas egendomens köpare till då rådande dagspris eller, därest han ej önskar förvärva virkesposten, säljas till annan eller avverkas i domänverkets regi.

Såsom försäljningsvillkor bör enligt styrelsen föreskrivas i huvudsak följande.

Egendomen skall överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som styrelsen bestämmer. Endast domänverket tillhöriga hus och anläggningar å egendomen skall ingå i försäljningen. Samtliga på arrendekontraktet grundade rättsanspråk mellan kronan och arrendatorn — dock med undantag för eventuellt oguldna arrendeavgälder samt skatter och onera — skall anses vara reglerade genom försäljningen. Köparen skall ansvara för annuiteter och övriga utgifter för egendomen berörande torrlägningsföretag. Köparen skall inträda i de rättigheter och skyldigheter, som kronan har enligt en år 1948 med *Lantmännens mjölkförsäljningsförening* u. p. a. träffad överenskommelse om upplåtelse av mark för framdragandet av vattenledning. Kronan eller eventuell köpare av en stämplingspost om 2 000 m³sk, vilken icke ingår i försäljningen, skall förbehållas rätt att behålla posten å rot under 15 månader från tillträdesdagen och ha virket kvarliggande högst ett år därefter. Innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning skall förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur. I övrigt skall bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Departementschefen

Försäljningsförslaget föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Jönninge 1¹ i Stavby socken, Uppsala län, må säljas till egendomens arrendator Evert Gustafsson för en köpeskilling av 140 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

2:o

Stojby 12⁶ i Kronobergs län

Domänstyrelsen (skr. 20/1 1956) hemställer, att fastigheten Stojby 12⁶ — utgörande huvudgården till kronoegendomen förra fanjunkarbostället 1 mantal Stojby 12¹ i Gårdsby socken, Kronobergs län, med tilldelad skogsmark — må säljas till egendomens arrendatorer Karl Persson och Johan Persson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Av kronoegendomen Stojby 12¹, som är belägen omkring 14 kilometer från Växjö stad och 2 kilometer från Norrgårda järnvägsstation, är huvudgården — inägojord och byggnader — utarrenderad till Karl Persson och Johan Persson intill den 14 mars 1956 mot en avgäld, som för arrendeåret 1955/56 utgick med 1 571 kronor 97 öre. Egendomen omfattar enligt jordregistret totalt 193,2 hektar, fördelade på fem skiften, innehållande tillhopa ungefärligen 19,6 hektar åker, 5,5 hektar äng, 163,1 hektar produktiv skogsmark och 5 hektar annan avrösningsjord, vartill kommer vattenområde i Helgasjön. Åkern utgöres huvudsakligen av moränjord och kärrtorv, båda jordarterna av god beskaffenhet. Ängsmarken består till mindre del av kultiverad betesäng och i övrigt av naturlig äng, gärdesbackar m. m. samt tomtmark. Skogsmarken är genomgående av mycket god beskaffenhet.

Av åbyggnaderna är mangårdsbyggnaden uppförd omkring år 1880 och i behov av omfattande modernisering. Ladugården — uppförd omkring sekelskiftet — är i dåligt skick och bör inom de närmaste åren ersättas av ny byggnad. Elektriska ledningar, tillhörande Lidekvarns elektriska distributionsförening, är framdragna över ägora.

Taxeringsvärdet utgör 146 200 kronor, varav 42 600 kronor jordbruksvärde och 103 600 kronor skogsvärde.

I skrift den 23 augusti 1950 har *arrendatorerna* anhållit att få friköpa inägora och i samband därmed erhålla erforderlig tilldelning av skogsmark.

Efter att år 1951 ha förklarat sig endast kunna tillstyrka försäljning av egendomen i dess helhet, har *lantbruksnämnden i länet* vid en den 22 mars 1954 på arrendatorernas begäran företagen omprövning av ärendet uttalat, att nämnden godtager den föreslagna avyttringen, under förutsättning att de till försäljning avsedda inägora tilldelas 60 å 70 hektar skogsmark. *Överjägmästaren* har för sin del biträtt nämndens ställningstagande och i samråd med denna låtit utarbeta förslag rörande de ägoområden, vilka ansetts böra ingå i försäljningen.

Med beaktande av detta förslag har gården genom en numera i vederbörlig ordning fastställd förrättning avstyckats och utmärkts på en av distriktslantmätaren Gustav Lodmark år 1954 upprättad karta. Styckningslotten,

som åsatts registerbeteckningen Stojby 12⁶, är uppdelad på tre skiften, innehållande totalt 82,8670 hektar, varav 16,6960 hektar åker, 8,3590 hektar äng, 56,7950 hektar skogsmark samt 1,0170 hektar annan avrösningsjord. Virkesförrådet i skogen har beräknats till 6 100 m³sk, vari dock icke ingår en medelst »klappalätt»-metoden utstämplad virkespost om 1 800 m³sk. Den ideala medelboniteten beräknas till 5,7.

Uppskattningsnämnden har vid förrättning den 24 november 1954 saluvärderat inägorna till 48 120 kronor. Därvid har ägorna — i den utsträckning de omfattas av gällande arrendekontrakt — värderats i det skick, vari de skall av arrendatorerna avlämnas. Härtill kommer ett belopp om 3 780 kronor, motsvarande kostnaderna för en nyligen utförd elektrisk installation å gården.

Värdet av skogsmarken och skogen har av *domänstyrelsen* den 9 november 1955 fastställts till 156 000 kronor, vari dock icke ingår värdet å nyss nämnda virkespost om 1 800 m³sk.

Arrendatorerna har förklarat sig villiga att inköpa gården för (48 120 + 3 780 + 156 000 =) 207 900 kronor. Då gårdens behov av grus enligt arrendatorerna under de närmaste åren kommer att bliva stort, har dessa anmärkt mot att gården icke tillerkänts andel i — förutom andra samfälligheter — förefintligt samfällt grustag. De har vidare framhållit, att de nyligen nödgats erlægga 530 kronor för andelar i den lokala elektriska distributionsföreningen, samt i anslutning härtill anhållit, att nedsättning av köpeskillingen måtte övervägas.

Domänstyrelsen har vid tillämpning av styrelsens värderingsmetod icke funnit anledning till erinran emot uppskattningsnämndens värdering. Skäl till nedsättning av köpeskillingen på grund av vad arrendatorerna anfört om egendomens andel i samfälligheter m. m. föreligger enligt styrelsens mening icke. Arrendatorerna har brukat egendomen sedan år 1946 och hävdats densamma på ett tillfredsställande sätt. Enligt uppgift är arrendatorerna icke ägare till annan jordbruksfastighet och torde därför kunna erhålla förvärvstillstånd. Den utstämplade virkesposten om 1 800 m³sk avses skola undantagas från försäljningen för att senare i samband med dess genomförande i första hand erbjudas köparna till då rådande marknadspris eller, därest densamma ej önskar förvärva posten, säljas till annan eller avverkas i domänverkets regi. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Jönninge 1¹, dock att beträffande förevarande försäljning tillika bör föreskrivas, att avstycknings- och lagfartskostnaderna jämte övriga med köpet förenade utgifter ävensom å gården för tiden från tillträdesdagen belöpande skatter och onera skall betalas av köparna. Därest arrendatorerna ej önskar förvärva virkesposten om 1 800 m³sk, skall kronan eller eventuell köpare förbehållas rätt att behålla posten på rot under 15 månader från tillträdesdagen och ha virket kvarliggande högst 12 månader därefter.

Departementschefen

Försäljningsförslaget föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att kronoegendomen Stojby 12⁶ i Gårdsby socken, Kronobergs län, må säljas till egendomens arrendatorer Karl Persson och Johan Persson för en köpeskilling av 207 900 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

3:o

Slite 3¹ i Gotlands län

Direktionen för Slite lanthamn äger bl. a. fastigheterna Österby 1⁷ och Slite 3¹ i Slite köping, Gotlands län. Dessa fastigheter har gemensam ägovidd, som innehåller en areal av cirka 1,4 hektar.

Fastigheten Slite 3¹ ägdes tidigare av kronan. Genom beslut av 1952 års riksdag (prop. 88 p. 8; rskr. 405) överläts fastigheten utan vederlag till direktionen under villkor att fastigheten, därest den icke vidare användes för hamnändamål skulle utan ersättning i gravationsfritt skick återställas till kronan med rätt likväl för direktionen att tillgodogöra sig å det gemensamma ägoområdet för fastigheten och fastigheten Österby 1⁷ uppförda, hamndirektionen tillhöriga byggnader. Hamndirektionen erhöll den 24 september 1952 lagfart på fastigheten Slite 3¹ och samma dag fastställdes inteckning för den återgångsrätt, som förbehållits kronan.

Med utlåtande den 26 september 1955 har länsstyrelsen i Gotlands län underställt Kungl. Maj:ts prövning en av *hamndirektionen* gjord framställning om bemyndigande att få träffa avtal med Gotländska lantmännens centralförening att för utökning av föreningen tillhöriga fastigheten Österby 1⁵³ från lanthamnen få förvärva viss mark av det för fastigheterna Österby 1⁷ och Slite 3¹ gemensamma ägoområdet. Försäljningsområdet, som innehåller en areal av cirka 630 kvadratmeter, är beläget norr om och invid den centralföreningen tillhöriga fastigheten Österby 1⁵³. Området är med grön kantfärg utmärkt å en av distriktslantmätaren H. E. Lundström upprättad karta. Centralföreningen avser att på området uppföra en siloanläggning. Hamndirektionen framhåller, att tillkomsten av sådan anläggning är av stor betydelse för hamnen.

För Slite köpings tätbebyggda del har byggnadsplan fastställts den 20 maj 1932. Förslag till ändring av byggnadsplanen för ett område invid lanthamnen har år 1955 upprättats av länsarkitektkontoret. Enligt planförslaget ingår försäljningsområdet i för industriändamål avsett område. Förslaget har varit utställt och några anmärkningar, som berör försäljningsområdet, har icke framställts.

Distriktslantmätaren framhåller, att upplåtelse av försäljningsområdet med nyttjanderätt icke kan ifrågakomma på grund av belåningssynpunkter

samt utgår från att området skall avstyckas för sammanläggning med Österby 1⁵³.

Länsstyrelsen tillstyrker medgivande till överlåtelse av försäljningsområdet med full äganderätt.

Överlantmätaren, som samrått med *länsarkitekten*, uttalar att hinder icke torde möta mot avstyckning av området.

Lantmäteristyrelsen anser hinder enligt jorddelningslagen icke föreligga mot avstyckning av försäljningsområdet under förutsättning att området sammanlägges med fastigheten Österby 1⁵³.

Beträffande den fastigheten Slite 3¹ besvärande återgångsrätten uttalar styrelsen bl. a. följande.

Det hinder mot sammanläggning, som återgångsrätten utgör, kan undanröjas. Återgångsrätten synes vara sådan rätt, som avses i 1 § lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom. Undanröjandet borde kunna ske genom laga skifte på den för fastigheterna Österby 1⁷ och Slite 3¹ gemensamma ägovidden, varigenom avstyckning kan verkställas från Österby 1⁷, som icke besväras av återgångsrätten. Denna utväg torde dock i detta fall bli onödigt kostsam och tidsödande. Därest avstyckning skall ske från den gemensamma ägovidden, kan hindret undanröjas antingen genom medgivande enligt 8 § tredje stycket lagen den 8 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter på landet eller genom att återgångsrätten upphäves beträffande försäljningsområdet. Upphävande av återgångsrätten kan därvid ske genom träffande av sådant avtal, som avses i 2 § andra stycket lagen om återköpsrätt till fast egendom. Då stor risk torde föreligga för hinder mot rättens förverkligande beträffande försäljningsområdet efter dess sammanläggning med fastigheten Österby 1⁵³ (jfr SOU 1944: 46 s. 281—282), förordar styrelsen, att den fastigheten Slite 3¹ graverande återgångsrätten upphäves beträffande försäljningsområdet.

Departementschefen

Fastigheten Slite 3¹ i Slite köping har med stöd av 1952 års riksdags beslut utan vederlag överlåtits till direktionen för Slite lanthamn under villkor att fastigheten, därest den icke användes för hamnändamål, skulle i gravationsfritt skick återställas till kronan. Hamndirektionen har nu gjort framställning om medgivande att med full äganderätt få försälja cirka 630 kvadratmeter av Slite 3¹ och Österby 1⁷ till Gotländska lantmännens centralförening. Å området avses att uppföras en siloanläggning. Då detta kan förväntas bli till gagn för hamnens verksamhet, tillstyrker jag, att direktions framställning bifalles. Området bör försäljas till i orten gängse pris och å Slite 3¹ belöpande del av köpeskillingen inlevereras till kronan. Den kronan tillkommande återgångsrätten bör på sätt lantmäteristyrelsen föreslagit upphävas beträffande försäljningsområdet. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva.

att det av 1952 års riksdag i ärende rörande överlåtelse utan vederlag av kronofastigheten Slite 3¹ i Slite köping, Gotlands län, föreskrivna villkoret angående förbehåll om återgångs rätt under angiven förutsättning för kronan må upphävas beträffande det område av den för fastigheterna Österby 1⁷ och Slite 3¹ gemensamma ägovidden, som avses att i enlighet med det föregående försäljas till Gotländska lantmännens centralförening.

4:o

Tvängstorp 11¹ i Kristianstads län

Domänstyrelsen (skr. 20/1 1956) hemställer, att arrendelotten nr 2 eller det s. k. utmarksskiftet av kronoegendomen förra profossbostället 1 mantal Tvängstorp 11¹ i Ausås socken, Kristianstads län, må säljas till arrendatorn Stig-Allan Borgqvist.

Rörande arrendelottens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Lotten, som är belägen 3 kilometer från Spannarps järnvägsstation och 7 kilometer från Ausås kyrka, är utarrenderad för tiden intill den 14 mars 1957 mot en avgäld, som för arrendeåret 1954/55 utgjorde 3 390 kronor. Lotten innehåller 37,3 hektar, varav omkring 35,5 hektar tomt, trädgård och åker, 0,8 hektar äng, 0,3 hektar odlingsmark och 0,7 hektar impediment. Åkerjorden utgöres av dels god lermylla på lerbotten, dels klapperstensmylla på ler- och sandbotten, dels ock sandmylla på sandblandad botten. Dräneringen är gammal, omkring 40 år, men fungerar ännu tillfredsställande. Ängs- och odlingsmarken användes till bete. Hävden är god.

Samtliga byggnader befinner sig i gott skick. Gårdens elektriska utrustning, värmesystemet och sanitära anläggningen i boningshuset, hydroforanläggningen jämte vattenledningarna till samtliga byggnader med vissa undantag, redskapsskjulet, hissen och hissbanan i logen samt bilgaraget tillhör arrendatorn, vilken därtill inrett två rum med hall m. m. i manbyggnaden och moderniserat inredningen i köket.

Sydsvenska kraftaktiebolaget har elektriska ledningar framdragna över ägora. Enligt ett för tiden till den 31 december 1969 träffat avtal disponerar bolaget härjämte ett område om 170 kvadratmeter till tomt för transformatorstation mot en årlig avgäld av 17 kronor.

Lotten besväras icke av avdikningslån. Ett torrlägningsföretag (Tvängstorp-Härninge dikningsföretag I och II av år 1954) är emellertid under utförande. Detta företag kommer att belasta lotten med omkring 9 000 kronor.

Taxeringsvärdet är 109 000 kronor jordbruksvärde.

Lantbruksnämnden i länet har förklarat, att lotten är en lämplig brukningsenhet och att arrendatorn, vid eventuell försäljning till denne, kan räkna med att erhålla förvärvstillstånd.

Uppskattningsnämnden har vid förrättning den 13 september 1955 saluvärderat lotten i det skick, vari den enligt gällande arrendekontrakt skall avlämnas av innehavaren, till 161 600 kronor. Den bästa åkerjorden, 18 hektar, har härvid uppskattats efter 4 500 kronor per hektar. Då lottens värde ökats genom de byggnader och anläggningar, som äges av arrendatorn, har

uppskattningsnämnden, för den händelse lotten säljes till denne, föreslagit, att från det nyss angivna beloppet 161 600 kronor, skall avräknas 10 000 kronor, motsvarande det beräknade värdet den 14 mars 1957 av arrendatorns tillhörigheter. I följd härav har uppskattningsnämnden tillstyrkt försäljning för en till 151 600 kronor bestämd köpeskilling. Uppskattningsnämnden har slutligen, därest lotten kvarbliver i kronans ägo, uppskattat arrendevärdet till 6 500 kronor för år. Härvid har nämnden emellertid förutsatt, att arrendatorn skall förränta kostnaden för ett traktorgarage.

Borgqvist har antagit ett anbud att förvärva arrendelotten för (161 600 — 10 000 =) 151 600 kronor. Han har samtidigt anhållit att få erlægga blivande köpeskilling under loppet av tjugo år.

Domänstyrelsen upplyser, att arrendelotten vid inventering hänförts till den grupp av kronoegendomar, som bör säljas. Köpeskillingen har vid prövning enligt styrelsens värderingsmetod befunnits kunna godtagas. Lotten har innehafts av *Borgqvist* sedan år 1947 och dessförinnan av dennes fader sedan år 1912. Styrelsen — som enligt tillämpningsföreskrifterna till gällande försäljningsföreläggande äger medgiva jämkningar i sättet för köpeskillingens erläggande, när skäl föreligger därtill — har intet att erinra mot att *Borgqvist* tillåtes att erlægga köpeskillingen på sätt han begärt. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som föreslagits under punkt 1 för försäljning av kronoegendomen Jönninge 1¹, dock att i förevarande försäljningsärende tillika bör föreskrivas, att köparen skall inträda i de rättigheter och skyldigheter, som kronan har enligt ett med Sydsvenska Kraftaktiebolaget för tiden till den 31 december 1969 träffat avtal om upplåtelse av ett område om 170 kvadratmeter till tomt för transformatorstation.

Departementschefen

Domänstyrelsens försäljningsförslag föranleder icke erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att arrendelotten nr 2 eller det s. k. utmarksskiftet av kronoegendomen Tvängstorp 11¹ i Ausås socken, Kristianstads län, må — efter verkställd avstyckning — säljas till arrendatorn *Stig-Allan Borgqvist* för en köpeskilling av 151 600 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

5:o

Kattarp Östra 5¹ i Malmöhus län

Domänstyrelsen (skr. 17/2 1956) hemställer, att f. d. skolhemmanet *Kattarp Östra 5¹* inom stadsdelen Södra Sallerup i Malmö stad må säljas till staden.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. inhämtas följande.

Egendomen, som är belägen cirka en kilometer från Södra Sallerups kyrka och cirka en mil från Malmö stads centrum, har en areal av 33,5 hektar, därav 32 hektar åker, 1 hektar äng samt 0,5 hektar tomt.

Åkerjorden består av dels styvare lermylla på lerbotten, dels lättare lermylla på lerbotten, dels ock sand- och grusmylla på sand- och grusbotten. Marken är delvis mycket kuperad, varjämte dräneringen är otillfredsställande.

Av byggnaderna befinner sig bostadshuset i gott skick, längorna i knappt medelgott skick samt svinhuset i dåligt skick. Redskapshuset är klenl upp-fört.

Egendomen är för närvarande upplåten på arrende till den 14 mars 1957 mot en avgäld, som enligt uppgift för arrendeåret 1955/56 utgick med 5 000 kronor. Härtill kommer ett s. k. årsbelopp för nybyggnad m. m. om 1 000 kronor.

Taxeringsvärdet utgör 100 000 kronor.

Frågan om försäljning av egendomen har tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, då grundad på en framställning av domänstyrelsen den 28 december 1953. Ur denna framställning med tillhörande handlingar må återgivas följande.

Lantbruksnämnden i länet har ansett egendomen vara ett bärkraftigt jordbruk, som borde bibehållas såsom självständig brukningsenhet. Nämnden har förordat egendomens försäljning till arrendatorn, Ove Mårtensson, som innehåft gården sedan den 14 mars 1950.

Uppskattningsnämnden har vid förrättning den 29 oktober 1952 beräknat fastighetens saluvärde till 116 000 kronor. Då egendomen på ett förtjänstfullt sätt hävdats av Mårtensson, har nämnden tillstyrkt egendomens försäljning till denne för en köpeskillning uppgående till saluvärdet med avdrag av värdet av förbättringsarbetena.

Med ledning av en inom *domänstyrelsen* försöksvis tillämpad värderingsmetod har styrelsen ansett egendomen böra betinga ett pris av 125 700 kronor.

Sedan domänstyrelsen på grund av ifrågavarande fastighets belägenhet inom Malmö stad hos *drättselkammaren i Malmö* framställt förfrågan, huruvida staden hade intresse av att förvärva fastigheten, har drättselkammaren bl. a. anfört: Även om egendomen icke inom överskådlig framtid torde komma att tagas i anspråk för byggnadsändamål eller dylikt, är det enligt avdelningens förmenande likväl av värde för staden att förvärva egendomen. Staden har redan nu behov av mark, som är lämpligt belägen för att användas för allmänna inrättningar av skilda slag ävensom för koloniändamål eller såsom fritidsområde. Avdelningen förordar därför förvärv av egendomen för en köpeskillning av 125 700 kronor samt på övriga av domänstyrelsen föreslagna villkor.

Mårtensson har därefter i en den 12 december 1953 dagtecknad skrift förklarat, att han anser sig framför Malmö stad vara berättigad att få köpa egendomen, enär han från och med den 14 mars 1950 övertagit arrendekontraktet från lantbrukaren Emil Jönssons sterbhus med de rättigheter och skyldigheter, som detta föreskriver. Å skriften har vissa kommunala förtroendemän i Södra Sallerups kommun tecknat förklaring, att de icke anser att några skäl finnes för staden att förvärva egendomen samt att de håller före att Mårtensson bör i överensstämmelse med praxis vid försäljning av kronoegendomar få företräde att köpa egendomen. Till stöd härför har anförts följande.

Fastigheten är belägen cirka 9 kilometer från Malmö stads centrum och 5 kilometer från s. k. tätbebyggelse. Inom området för denna tätbebyggelse finnes dock stora områden, varå jordbruk bedrivs och som är lämpliga för bebyggelse och koloniträdgårdar. Det torde vara möjligt för staden att tillgodose behovet av mark för byggnadsändamål och koloniträdgårdar inom en icke överskådlig framtid utan att behöva sträcka sig så långt som till Östra Kattarp. Egendomen är dessutom olämplig till koloniträdgårdar och fritidsområde på grund av jordens beskaffenhet. Den utgöres nämligen av ytterligt styv och svårbrukad lera, och marken är dessutom mycket kupe-rad. Då Malmö stad planerade den senaste inkorporeringen österut, ingick icke Östra Kattarp i stadens förslag till inkorporering. Man ansåg tydligen då, att behov av dessa områden ej förelåg. Några ändrade förhållanden kan icke ha inträtt sedan dess. Att Östra Kattarp likväl medtogs vid inkorporeringen var beroende på att Södra Sallerups kommunalstämma beslöt att ej gå med på en delning av kommunen.

Domänstyrelsen anför för egen del bl. a. följande.

Enligt en av styrelsen företagen utredning har fastigheten vid fortsatt utarrendering beräknats komma att lämna ett årsnetto av 2 050 kronor, motsvarande allenast 1,41 procent av ett till 145 000 kronor uppskattat försäljningsvärde. Detta värde har beräknats under förutsättning att byggnader och övriga anläggningar befinner sig i ett efter ortens förhållanden normalt skick. Med hänsyn till det mindre goda skick, som en del byggnader befinner sig i, har vid utredningen saluvärdet uppskattats till 120 000 kronor. Med hänsyn till den låga avkastning, som egendomen såsom arrendegård sålunda kan beräknas lämna, torde anledning saknas att motsätta sig en försäljning. Närmast till hands ligger då tanken att, såsom oftast sker i motsvarande fall, bereda arrendatorn tillfälle att inköpa hemmanet. Men om det allmänna på platsen — i detta fall Malmö stad — inom vars område egendomen är belägen, har behov av marken för tillgodoseende av skilda offentliga ändamål, lärer företräde böra lämnas staden. Arrendatorn, som för övrigt brukat egendomen endast sedan den 14 mars 1950, har icke någon förköpsrätt i samband med en avyttring. Det torde kunna förutsättas, att det dröjer åtskillig tid innan staden hinner genomföra sina planer, och staden har utfäst sig att i avvaktan på deras realiserande i första hand upplåta hemmanet till nuvarande arrendatorn. Styrelsen tillstyrker därför försäljning av fastigheten till Malmö stad för en köpeskilling av 125 700 kronor samt i övrigt på följande villkor.

Hemmanet skall överlåtas i befintligt skick med tillträde å dag, som senare bestämmes. Endast säljaren tillhöriga hus och anläggningar skall ingå i försäljningen. Nuvarande arrendatorn skall förbehållas rätt att i första hand få av staden arrendera hemmanet i den omfattning detsamma icke behöves tagas i anspråk för något stadens ändamål. I övrigt skall innehavare av över hemmanet med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehållas rätt att behålla och nyttja ledningarna utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna även som för skada, som förorsakas å kreatur. Köparen skall erlagga lagfartskostnaderna jämte övriga med köpet förenade utgifter även som svara för å hemmanet för tiden från tillträdesdagen belöpande skatter och onera. Föreskrifterna i förordningen den 25 maj 1945, nr 262, angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Kammarkollegiet hemställer i utlåtande den 22 februari 1954, att en försäljning av hemmanet icke för närvarande måtte komma till stånd. Därest försäljning anses böra äga rum bör hemmanet säljas till arrendatorn.

Domänstyrelsen, som ånyo hörts med anledning av kammarkollegiets yttrande, vidhåller i utlåtande den 27 februari 1954 sin tidigare mening.

I beslut den 19 mars 1954 fann Kungl. Maj:t domänstyrelsens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 februari 1955 har *Malmö stads fastighetsnämnd* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte ånyo upptaga ärendet till prövning och därvid utverka medgivande för staden att förvärva fastigheten i fråga. I skrivelsen har nämnden närmare redogjort för stadens behov av markområden och därvid bl. a. upplyst.

Det totala behovet före år 1970 av nya koloniområden motsvarar en areal av cirka 100 hektar. De områden, som skall användas för sådant ändamål, bör utläggas på väl odlingsbar mark. Med hänsyn till att områdena om möjligt bör kvarligga minst 30 år, måste de förläggas relativt långt från nuvarande bostadsbebyggelse. För närvarande disponerar staden icke över mark, som motsvarar dessa krav. Fastigheten Kattarp Östra 5¹ skulle däremot vara synnerligen lämplig för koloniändamål. Vissa sociala anläggningar i staden som t. ex. Malmö stads arbetshem för försämliga familjeförsörjare, Malmö stads skolhem för psykiskt efterblivna och Katrinelunds barnhem är belägna inom stadsplanlagt område eller inom områden, som inom kort kommer att stadsplanläggas. Ifrågasvarande tomtmark kommer därför att exploateras för andra ändamål. Staden har sålunda stort behov av ytterligare markområden, dit stadens sociala anläggningar skulle kunna förläggas.

Lantbruksnämnden i länet har ifrågasatt om fastigheten, som är starkt kuperad samt belägen på ett avstånd av cirka 8 kilometer från stadens centrum, kan anses särskilt lämplig för koloniändamål ur annan synpunkt än att det föreslagna försäljningspriset kan möjliggöra låga kostnader för koloniinnehavare. Då staden emellertid uppgivit, att den har behov av marken jämväl för andra ändamål har nämnden, under förutsättning att länsstyrelsen finner att staden har ett aktuellt behov att förvärva fastigheten, icke velat motsätta sig att staden förvärvar fastigheten. Nämnden förutsätter i sådant fall, att nuvarande arrendatorn förbehålles rätt att arrendera fastigheten intill dess denna måste disponeras för annat ändamål.

Länsstyrelsen i länet har uttalat, att det med hänsyn till vad som numera upplysts i ärendet torde vara klarlagt, att staden har behov av fastigheten. Länsstyrelsen har vidare upplyst, att man inom länsstyrelsens plankommitté, där bl. a. *länsarkitekten*, *länsbostadsdirektören* och *överlantmätaren* närvarit, är enig om att skäl föreligger för ett tillstyrkande av stadens framställning.

Kammarkollegiet har bl. a. anfört följande.

Genom den utredning, som numera förebragts, torde få anses styrkt att Malmö stad har behov av att förvärva fastigheten. Kollegiet vill därför icke motsätta sig en försäljning till staden. Köpeskillingen har i domänstyrelsens skrivelse den 28 december 1953 föreslagits till 125 700 kronor. Mot detta belopp i och för sig har kollegiet ingen erinran. En viss uppräknings synes dock böra ske med hänsyn till att saluvärdena å jordbruksfastigheter i allmänhet torde ha stigit de senaste åren.

Därefter har *Mårtensson* samt *stadens fastighetsnämnd* inkommit med vardera två skrifter i ärendet, vari de ytterligare motiverat sina ställningstaganden i försäljningsfrågan. *Mårtensson* har därvid — under förmenande att fastigheten bör bibehållas som jordbruksfastighet — tillika förklarat sig villig att förvärva egendomen för samma köpeskilling som staden erbjudit sig att erlægga. Därest stadens framställning skulle bifallas, har han anhållit, att staden i samband med förvärvet måtte förpliktas att antingen utgiva ersättning till honom med det belopp å 30 000 kronor, som han erlagt för arrenderätten, eller lämna honom anvisning på arrende av likvärdig gård under villkor motsvarande de i nu gällande arrendekontrakt upptagna.

Vidare har riksdagsmannen *A. E. Svensson*, Malmö, och *Skånes Provinsförbund av Riksförbundet Landsbygdens folk* ingivit skrifter i ämnet, vari de på anförda skäl tillstyrkt respektive avstyrkt domänstyrelsens framställning.

Domänstyrelsen har därefter slutligen anfört följande.

I frågan, huruvida fastigheten över huvud bör göras till föremål för försäljning, vidhåller domänstyrelsen vad styrelsen tidigare anfört härom. Styrelsen hänvisar till sin därvid under närmare motivering lämnade uppgift, att hemmanet vid fortsatt utarrendering på längre sikt med hänsyn till nödvändigheten att låta upprusta byggnadsbeståndet beräknas giva ett för kronans vidkommande otillfredsställande årsnetto. Enligt styrelsen är egendomen därför hänförlig under sådan grupp av utav styrelsen förvaltade jordbruksfastigheter inom denna storleksordning, som utan särskilda skäl icke bör bibehållas i kronans ägo. Enligt vad styrelsen förklarar, saknas dylika skäl beträffande Kattarp Östra 5¹.

Vad härefter angår vad som synes kunna rubriceras såsom ärendets huvudfråga, nämligen om försäljning skall ske till staden eller arrendatorn, har båda otvivelaktigt vissa beaktansvärda anspråk, dock i intetdera fallet av legal art. Formellt har kronan därför full frihet i val av köpare. Naturligen bör dock ett försäljningsbeslut grunda sig på en avvägning av föreliggande förvärvsintressen, varjämte kronans eventuella fördel av en försäljning till den ene eller andre köparen måste beaktas. Ur dessa synpunkter har domänstyrelsen funnit stadens intressen böra givas företräde. En försäljning till staden skulle ävenledes kunna motiveras ur viss national-ekonomisk synpunkt. Den av staden i samband med ärendets återupptagande framlagda ytterligare utredningen angående stadens markbehov — av kammarkollegiet åberopad såsom huvudsaklig anledning till att kollegiet numera ej motsätter sig en försäljning till staden — bör undanröja eventuell tveksamhet om lämpligheten att låta staden inköpa fastigheten. Styrelsen kan för sin del icke finna, att vad arrendatorn och Riksförbundet Landsbygdens folk i ärendet anfört innebär ett vederläggande av stadens uppgifter om sitt behov av mark. Ej heller kan styrelsen finna, att genom åsyftade inlagor något sakförhållande kommit i dagen, på grund varav arrendatorns anspråk att inköpa fastigheten bör tillmätas större betydelse än tidigare. Styrelsen ser sig dock icke böra förbigå den av arrendatorn uppgivna

omständigheten, att han i samband med arrendets övertagande för arrenderätten såsom sådan fått till avträdande arrendator utgiva omkring 30 000 kronor, varför arrendets eventuella avbrytande genom ett stadens förvärv skulle vålla honom ekonomiskt avbräck. Det kan naturligen ifrågasättas, huruvida en privat uppgörelse av denna art bör tillåtas påverka försäljningsärendets avgörande; att i samband med en försäljning till staden — såsom arrendatorn föreslagit — i försäljningsvillkoren föreskriva skyldighet för köparen att i ersättning för arrenderättens förlust till arrendatorn erlægga förenämnda belopp finner styrelsen för sin del uteslutet. Emellertid kan arrendatorn skäligen icke anses ha vid tidpunkten för arrendets övertagande bort förutse, att en försäljning till staden skulle bli aktuell enligt föreliggande förslag. Rimligen bör arrendatorn därför i någon form kompenseras för den av honom utgivna ersättningen för arrenderätten. Styrelsen finner i detta hänseende lämpligt, att staden förpliktas medgiva, att arrendatorn må kvarbliva å fastigheten ytterligare en arrendeperiod — nuvarande arrende utgår den 14 mars 1957 — om förslagsvis fem år. Med beaktande av vad här uppgivits, har styrelsen i skrivelse till fastighetsnämnden avgivit förslag till den avsedda fastighetens försäljande till staden för en köpeskilling av 135 000 kronor. Erbjudandet innebär, att det i styrelsens framställning den 28 december 1953 angivna saluvärdet, 125 700 kronor, anpassats till för närvarande rådande prisnivå; justeringen är verkställd i enlighet med inom styrelsen härutinnan tillämpade särskilda normer. I förslaget har styrelsen ävenledes förklarat sig ha för avsikt att — sedan uppskattningsförrättning ägt rum å fastigheten — förlänga nuvarande upplåtelse till Mårtensson genom att sluta nytt arrendekontrakt med honom för tiden den 14 mars 1957—den 14 mars 1962, därvid staden genom förvärvet har att inträda i styrelsens ställe såsom upplåtare jämlikt kontraktet.

Under återopande av vad sålunda anförts har domänstyrelsen hemställt, dels att förra skolhemmanet Kattarp Östra 5¹ i Malmö stad skall säljas till staden för 135 000 kronor och dels att för försäljningen skall gälla enahanda villkor, som angivits av styrelsen i framställning den 28 december 1953, dock med den ändring, att villkoret avseende arrendeförhållandets reglering utgår och ersättes med den föreskrift, att köparen skall inträda i säljarens rättigheter och skyldigheter jämlikt vid köpets avslutande föreliggande arrendekontrakt rörande fastigheten.

Av utdrag ur protokoll, hållet vid *stadsfullmäktiges i Malmö* sammanträde den 24 februari 1956 inhämtas, att stadsfullmäktige bemyndigat fastighetsnämnden i staden att till staden förvärva ifrågavarande fastighet för en köpeskilling av 135 000 kronor, varvid staden skulle övertaga dels nu gällande, den 14 mars 1957 utlöpande arrendeavtal, dels ock det avtal, som kronan kommer att träffa med arrendatorn för tiden därefter och fram till den 14 mars 1962.

Departementschefen

På de skäl domänstyrelsen angivit finner jag mig böra tillstyrka att ifrågavarande skolhemman säljes. Vad angår frågan huruvida försäljning skall äga rum till Malmö stad eller hemmanets arrendator torde på grund av innehålllet i avgivna remissutlåtanden samt med hänsyn jämväl till utredningen i övrigt få anses styrkt att staden har behov av egendomen. Med beaktande härav och då enligt föreliggande försäljningsförslag rimlig hänsyn även tagits till arrendatorns intressen synes försäljningen som föreslagits böra ske till staden. Den angivna köpeskillingen samt villkoren i övrigt föranleder ingen erinran från min sida. Köpeskillingen torde böra bokföras och redovisas tillsammans med av domänstyrelsen tidigare uppburen avkastning av fastigheten jämte därtill hörande kapitalmedel. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att f. d. skolhemmanet Kattarp Östra 5¹ i Malmö stad må försäljas till staden för en köpeskillning av 135 000 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

6:o

Klamby 13¹ i Malmöhus län

Domänstyrelsen (skr. 17/12 1955) hemställer, att kronoegendomen förra sergeantbostället 1/8 mantal Klamby 13¹ i Brandstads socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Anton Larsson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 8 kilometer från Sjöbo och 7 kilometer från Vollsjö järnvägsstationer, är till den 14 mars 1957 utarrenderad mot en avgäld, som för arrendeåret 1954/55 utgjorde 3 154 kronor. Arealen uppgår till 39,5 hektar, därav 38,4 hektar tomt, åker och trädgård.

Åkerjorden består till något mer än hälften av tämligen god lermylla på lerbotten. Övrig åker består till största delen av klapperstensmylla, som tidigare uppgives ha varit s. k. fäladsmark. Dränering i egentlig mening saknas. Hävden är god.

Av byggnaderna är boningshuset gammalt och delvis otidsenligt. Stalllängan och loglängan är likaså gamla och otidsenliga. Svinhuset och traktorgaraget befinner sig i gott skick. Elektriska anläggningen, värmeledningen i boningshuset, vissa vattenledningar ävensom bilgaraget äges av arrendatorn. En elektrisk distributionsledning är framdragen över ägorna.

Taxeringsvärdet är 113 000 kronor jordbruksvärde.

Lantbruksnämnden i länet har vitsordat, att fastigheten utgör ett bärkraftigt jordbruk, vilket bör behållas som självständig brukningsenhet. Nämnden har intet att erinra mot att fastigheten säljes till arrendatorn, som torde kunna erhålla tillstånd till förvärvet.

Uppskattningsnämnden har vid förrättning den 18 augusti 1955 uppskattat saluvärdet till 141 300 kronor. Värderingen har verkställts med utgångs-

punkt från det skick, vari egendomen på grund av bestämmelse i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn. För den händelse egendomen skulle komma att säljas till denne, som skött egendomen väl, har nämnden förordat avdrag å saluvärdet med 2 200 kronor för dennes anläggningar m. m. Nämnden har vidare, därest egendomen kvarbliver i kronans ägo, uppskattat arrendevärdet till 5 700 kronor för år.

Larsson har antagit ett anbud att förvärva egendomen för (141 300 — 2 200 =) 139 100 kronor.

Domänstyrelsen har upplyst, att egendomen vid verkställd inventering hänförs till den grupp av kronoegendomar, som bör säljas. Saluvärdet har granskats enligt styrelsens värderingsmetod utan att giva anledning till erinran. Larsson har innehaft egendomen sedan år 1917. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits för försäljning av kronoegendomen Jönninge 1^a.

Departementschefen

Då jag i likhet med domänstyrelsen anser, att ifrågavarande kronoegendom bör försäljas till egendomens nuvarande arrendator, och ej heller i övrigt har något att erinra mot styrelsens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Klamby 13^a i Brandstads socken, Malmöhus län, må säljas till egendomens arrendator Anton Larsson för en köpeskillning av 139 100 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

7:0

Bjällum Lunnagården 6^a i Skaraborgs län

Domänstyrelsen (skr. 20/1 1956) hemställer, att kronoegendomen förra förste korpralbostället 1 mantal Bjällum Lunnagården 6^a i Bolums socken, Skaraborgs län, må — med undantag av visst område — säljas till lantbrukarna Henry Carlsson och Gunnar Carlsson, vilka är söner till egendomens år 1935 avlidne arrendator Martin Carlsson.

Beträffande egendomens beskaffenhet m. m. meddelar domänstyrelsen följande.

Egendomen, som är belägen 17 kilometer från Skara och 5 kilometer från Broddetorps station, är för tiden intill den 14 mars 1957 utarrenderad till dödsbodelägarna efter arrendatorn Martin Carlsson mot en avgäld, som för arrendeåret 1954/55 uppgick till 3 729 kronor. Egendomen är utlagd i tre skiften — hemskitet, Billingsskitet och hagmarksskitet — om sammanlagt cirka 91,4 hektar, varav cirka 31,6 hektar tomt och åker samt 27,3 hektar äng och hagmark. Av dessa skiften lyder hagmarksskitet, vilket innehåller cirka 0,4 hektar åker och 8,2 hektar skogsmark, under fortifikationsförvaltningen jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 3 juni 1955. Den produktiva skogsmarken å salulotten har beräknats omfatta cirka 24,8 hektar. Åkern, vilken till sin arrondering är något splittrad, består av sandmylla och moss-

jord. Sandmyllan är av god, delvis mycket god beskaffenhet. Mossjorden är medelgod. Av ängsmarken lämnar huvuddelen gott bete. Omkring 4,5 hektar av ängsmarken, som är belägen vid Hornborgasjön, är försumpad och till stor del bevuxen med vass. Virkesförrådet i skogen å hemskiftet och Billingsskiftet uppgår till 150 respektive 3 040 m³sk. Av sistnämnda virkesförråd tillhör 1 230 m³sk åldersklass IV. Den ideala medelboniteten på Billingsskiftet beräknas till 4.

Av kronans byggnader befinner sig manbyggnaden, som är utrustad med vatten- och avloppsledningar, värmeledning och badrum, i gott skick. Likaså är redskapshuset med vagnboden i gott skick. Flygelbyggnaden, vilken inrymmer en bostadslägenhet om tre rum och kök, är i medelgott skick. Så är även förhållandet med ladugården och svinhuset. Vissa hus och anläggningar tillhör arrendatorn, bl. a. hönshuset, traktorgaraget och elektriska anläggningen. Broddetorps elektriska distributionsförening har elektriska ledningar framdragna över ägorna.

Egendomen är med 0,12 procent delaktig i Hornborgasjöns sänkningsföretag. Under åren 1951—54 har den årliga utdebiteringen uppgått till 23 kronor 73 öre.

Taxeringsvärdet å inägorna är 43 100 kronor. Skogen är samtaxerad med skogen å kronoegendomen Bolum Munkagården 9¹ (17,8 hektar produktiv skogsmark och 16,8 hektar impediment) till 18 300 kronor.

Vid en år 1952 verkställd utredning rörande vilka egendomar, som bör säljas, har vederbörande *domänintendent* ansett, att egendomen, bl. a. på grund av dess goda byggnadsbestånd, bör tills vidare behållas av kronan. Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* har biträtt denna uppfattning.

Sedan emellertid *domänstyrelsen* för sin del funnit att egendomen bör avyttras, har *lantbruksnämnden i länet* anfört, att nämnden intet har att erinra häremot förutsatt att egendomen säljes i sin helhet. Då hagmarksskiftet synes ha relativt begränsad betydelse för gårdens bärkraft, har nämnden dock icke något att invända mot att detta skifte undantages. Enligt nämndens uppfattning föreligger icke något hinder för nuvarande arrendator, Martin Carlssons dödsbo, att erhålla förvärvstillstånd, vid eventuellt köp av egendomen.

Uppskattningsnämnden har vid förrättning den 6 juni 1955 åsatt inägorna å hemskiftet ett saluvärde av 106 500 kronor. Åkern har härvid värderats efter 2 800 kronor per hektar. Saluvärdet har uppskattats med utgångspunkt från det skick, vari egendomen på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt skall avlämnas av arrendatorn, samt under hänsynstagande till att arrendatorn äger vissa byggnader och anläggningar på egendomen.

Värdet av skogsmarken och skogen på hemskiftet och Billingsskiftet har, efter uppskattning av vederbörande skogstaxator, av *domänstyrelsen* åsatts ett värde av 30 000 kronor.

Domänstyrelsen har, efter granskning av saluvärdet på inägorna enligt styrelsens värderingsmetod, funnit sig kunna godtaga detsamma. Martin Carlsson innehade egendomen från år 1917 till sin död år 1935. Det till försvaret överlåtna hagmarksskiftet är ämnat att avstyckas. Försäljningen av egendomen, med undantag av hagmarksskiftet, bör enligt styrelsen ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits vid försäljning av kronoegendomen Jönninge 1¹.

Sedan dödsbodelägarna tillfrågats, huruvida de är villiga att förvärva egendomen frånsett hagmarksskiftet för en köpeskillning av (106 500 + 30 000 =) 136 500 kronor samt på nyss angivna villkor i övrigt, har två av dessa, Henry Carlsson och Gunnar Carlsson, förklarat sig godkänna köpeskillningen och övriga villkor. Samtidigt har övriga delägare i dödsboet framfört önskemålet, att försäljningen måtte ske till nämnda två dödsbodelägare.

Departementschefen

Jag biträder domänstyrelsens försäljningsförslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Bjällum Lunnagården 6¹ i Bolums socken, Skaraborgs län, må — med undantag av i det föregående omförmälda hagmarksskifte — säljas till lantbrukarna Henry Carlsson och Gunnar Carlsson för en köpeskillning av 136 500 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

8:o

Väla 3¹ i Örebro län

Domänstyrelsen (skr. 10/12 1955) hemställer, att kronoegendomen förra länsmansbostället 1 mantal Väla 3¹ i Stora Mellösa socken, Örebro län, må säljas till egendomens arrendator John Johansson.

Rörande egendomens beskaffenhet m. m. meddelas följande.

Egendomen, som är belägen 23 kilometer från Örebro, är för tiden till den 14 mars 1959 utarrenderad till Johansson mot en avgäld, som för arrendeåret 1954/55 utgick med 3 876 kronor. Ågorna är utlagda i ett skifte om 48,15 hektar, varav 46,60 hektar åker och 1,55 hektar ängs- och betesmark. Av ågoarealen avgår dock 1,38 hektar för väg. Åkern består av godartad lermylla och örjord samt av mulljord, som vunnits vid sänkning av Hjälmaren. Hävden är god. Allmänna vägen Odensbacken—Örebro genomskär egendomens största åkerparti på sådant sätt att brukningen av detta väsentligen försvåras.

Arrendatorsbostaden, som är angripen av svamp i väggar och trossbottnar, är fullständigt omodern. Modernisering eller nybyggnad erfordras. En flygelbyggnad, som reparerats av arrendatorn år 1954, är i gott skick. Ladugården och stallet är likaså i gott skick. Logen är i medelgott skick. Samtliga uthus är spåntäckta, vilket medför onormalt höga underhållskostnader. Ett redskapshus, traktorgaraget, gårdens elektriska installation samt en hydroforanläggning med ledningar till bostadshuset, ladugården och bryggshuset tillhör arrendatorn. Elektriska ledningar är framdragna över egendomen.

Till egendomen hör andel i härads- och sockenallmänningar, varifrån under senare år erhållits en utdelning av 100 à 120 kronor om året. Egendomen är därjämte delaktig i gemensam mark till Väla by. »Hummelstad — Högby dikningsföretag av år 1931» och »Högby — Väla — Ånkersta dikningsföretag» berör egendomen. Rensningskostnaderna uppgår till 650 kronor för år, vartill kommer annuiteter med 225 kronor 65 öre.

Taxeringsvärdet är 77 900 kronor jordbruksvärde.

Sedan arrendator Johansson uttryckt önskan att mangårdsbyggnaden måtte förbättras på kronans bekostnad samt egendomen till följd härav besiktigats av domänstyrelsen har uppskattningsförrättning hållits den 7 oktober 1954. Vid denna förrättning har *uppskattningsnämnden* uppskattat egendomens värde i fullgott skick till 131 500 kronor, därav 1 000 kronor för jakten, 3 000 kronor för utdelningen från härads- och sockenallmänningar samt 1 200 kronor för delaktigheten i gemensam mark. Från det sålunda uppskattade värdet, 131 500 kronor, bör emellertid enligt nämnden avgå följande belopp, nämligen 25 000 kronor för nödvändig upprustning av arrendatorsbostad, 3 000 kronor för onormalt stora kostnader för takunderhåll, 2 000 kronor för intrång av allmänna vägen Odensbacken—Örebro, 4 000 kronor för underhåll av avloppsgravar, hörande till torrlägningsföretagen, samt 3 700 kronor för vissa anordningar, som äges av arrendatorn och är nödvändiga för egendomens skötsel. Egendomens saluvärde vid försäljning till arrendatorn blir då 93 800 kronor.

Jägmästaren och *överjägmästaren* har tillstyrkt försäljning av egendomen.

Lantbruksnämnden i länet har uttalat, att Johansson kan påräkna förvärvstillstånd, därest han får köpa gården.

Domänstyrelsen har med ledning av en inom styrelsen använd värderingsmetod funnit den verkställda värderingen godtagbar. På grund härav och då egendomen innehafts av Johansson sedan år 1944 och dessförinnan brukats av dennes fader alltsedan åtminstone år 1918, tillstyrker styrelsen, att egendomen skall säljas till Johansson för 93 800 kronor. Försäljningen bör enligt styrelsen i övrigt ske på i tillämpliga delar enahanda villkor, som under punkt 1 föreslagits vid försäljningen av kronoegendomen Jönninge 1¹.

Johansson har godtagit en köpeskilling av 93 800 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker försäljning av egendomen. Då såväl den överenskomna köpeskillingen som försäljningsvillkoren i övrigt synes mig kunna godtagas, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att kronoegendomen Väla 3¹ i Stora Mellösa socken, Örebro län, må säljas till egendomens arrendator John Johansson för en köpeskilling av 93 800 kronor samt på i huvudsak de villkor i övrigt, som domänstyrelsen föreslagit.

9:o

Donation av fastigheten Stråtenbo 1³ i Kopparbergs län

Enligt ett av förre intendenten C. L. Behm, Hammarö, den 11 januari 1955 dagtecknat gåvobrev har Behm såsom gåva till lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök överlämnat fastigheten Stråtenbo 1³ i Aspeboda socken, Kopparbergs län, att disponeras av högskolestyrelsen. I gåvobrevet har Behm förbehållit sig rätten att under sin återstående livstid uppbära hela

avkastningen av fastigheten samt föreskrivit, att avkastningen efter hans frånfälle skall användas för främjande av forskning, förädlingsarbete och försöksverksamhet i syfte att på lämpligaste sätt utnyttja baljväxternas förmåga att bilda äggvita ur luftens kväve. Därvid skall särskilt beaktas möjligheterna att förbättra förefintligt växtmaterial, företrädesvis för att öka tillgången på för svensk vallodling ändamålsenliga, speciellt mångåriga baljväxter. Behörig uppmärksamhet skall ägnas introducerandet av inom vårt land hittills ej kultiverade arter eller linjer. Slutligen har föreskrivits, att närmare bestämmelser rörande dispositionen utav avkastningen torde få meddelas av högskolestyrelsen.

I skrivelse den 11 oktober 1955 har *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* hemställt om medgivande att mottaga förenämnda gåva.

Av högskolestyrelsens skrivelse inhämtas, att fastigheten, som åsatts ett taxeringsvärde av 25 600 kronor, innehåller en areal av 55,70 hektar, varav 52,09 hektar produktiv skogsmark, 3,45 hektar mossar och kärr, 0,06 hektar berg samt 0,10 hektar vägar. Virkesförrådet uppgick år 1946 till 6 881 m³. Fastigheten är från och med den 1 maj 1955 skogsbrandförsäkrad för 100 000 kronor. Skogsdikena rensades senast sommaren 1950. Vidare anför styrelsen, att Behm under den tid, han äger uppbära avkastningen, kommer att svara för förvaltningen av fastigheten samt gälda å densamma belöpande skatter och försäkringsavgifter samt kostnader för skogsvårdsåtgärder och skogsavverkning m. m. Uttag skall ske högst efter skogsplan. När högskolestyrelsen framdeles får uppbära avkastningen av skogsskiftet, ämnar styrelsen söka få domänverket eller skogsvårdsstyrelsen i länet att biträda vid förvaltningen av skiftet. Kostnaderna för skötseln och förvaltningen av skiftet torde komma att uppgå endast till en ringa del utav avkastningen.

Över framställningen har *utlåtanden* avgivits av statskontoret och domänstyrelsen. Båda ämbetsverken har i princip tillstyrkt framställningen. *Statskontoret*, som under hand inhämtat att ifrågavarande fastighet ej besväras av inteckningar, uttalar att ett eventuellt bemyndigande för högskolestyrelsen att mottaga gåvan bör lämnas endast under det uttryckliga förbehållet, att donator under sin livstid ensam skall bestrida alla med fastighetsförvaltningen förenade kostnader. För att icke den donerade skogsmarken på grund av stadgandet i 45 § skogsvårdslagen skall undantagas från denna lags tillämplighetsonråde bör vidare föreskrivas att lagens bestämmelser skall utan hinder av nämnda stadgande tillämpas å fastigheten, till dess staten övertager förvaltningen. Efter donators död bör enligt statskontorets mening domänverket handha skötseln av egendomen, varvid nettoavkastningen bör inlevereras till lantbrukshögskolan för att användas till i gåvbrevet angivet ändamål. Den donerade egendomen torde böra bokföras av högskolan såsom en särskild fond. Denna bör erhålla en benämning, som anger ändamålet med donationen. *Domänstyrelsen* anför, att den icke har något att erinra mot att högskolestyrelsen såsom gåva får mottaga förenämnda fastighet med de förbehåll, som angivits i gåvbrevet, samt under

de villkor i övrigt, som statskontoret föreslagit. Förvaltningen av fastigheten från den tidpunkt, då avkastningen enligt donationsvillkoren skall tillfalla lantbrukshögskolan, bör emellertid icke handhas av domänstyrelsen. Denna finner nämligen en utökning av den administrativa verksamheten för styrelsens del mindre väl förenlig med ett affärsdrivande verks egentliga uppgifter.

Departementschefen

Enligt det gåvobrev, som ligger till grund för högskolestyrelsens förevarande framställning, skall avkastningen av den donerade fastigheten efter donators frånfälle främst användas för att främja forskning m. m. på vallodlingens område. Mottagandet av gåvan synes för statsverkets del icke medföra några kostnader. Således kommer donator, som förbehållit sig rätten att under sin livstid uppbära avkastningen av fastigheten, enligt vad styrelsen uppgivit själv att bestrida samtliga med fastighetens förvaltning föränade kostnader under nämnda tid. Icke heller torde statsverket komma att belastas med några förvaltningskostnader för fastigheten efter tidpunkten för kronans övertagande av densamma, då dessa väl synes kunna täckas utav avkastningen.

Med hänsyn till syftet med ifrågasvarande gåva och övriga i det föregående anförda omständigheter tillstyrker jag, att lantbrukshögskolan för kronans räkning bemyndigas mottaga gåvan. Frågan synes dock böra underställas riksdagens prövning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera meddela de föreskrifter, som må bli erforderliga med anledning av mottagandet av fastigheten. Därvid synes de av statskontoret i ärendet angivna villkoren i huvudsak böra fastställas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att fastigheten Stråtenbo ¹³ i Aspeboda socken, Kopparbergs län, må i enlighet med det föregående för kronans räkning mottagas såsom gåva.

10:o

Dispositionen av Alträskis kolonisationsområde i Norrbottens län

Genom beslut den 6 maj 1949 förordnade Kungl. Maj:t att av Alträskis nybyggesnämnd bedriven verksamhet å Alträskis kolonisationsområde i Överluleå socken, Norrbottens län, skulle från och med den 1 juli 1949 överflyttas på lantbruksnämnden i Norrbottens län, varjämte Kungl. Maj:t anbefallde lantbruksstyrelsen att efter samråd med domänstyrelsen uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de bestämmelser, som erfordrades för kolonisationsområdets överförande från domänfonden till jordfonden.

Med anledning härav har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 27 september 1952, efter hörande av lantbruksnämnden i nyssnämnda län och efter samråd med domänstyrelsen, gjort framställning om kolonisationsområdets upptagande å jordfonden. Över framställningen har yttranden avgivits av riksräkenskapsverket och statskontoret, varjämte lantbruksstyrelsen efter samråd med domänstyrelsen ånyo yttrat sig i ärendet och därvid tillika hemställt om godkännande av ett mellan lantbruksnämnden och vederbörande kolonister upprättat preliminärt avtal. Avtalet torde såsom *bilaga* få fogas till detta protokoll.

Alträskis kolonisationsområde tillkom genom beslut vid 1909 års riksdag (prop. 44; rskr. 163). Beslutet innebar i huvudsak, att ett område om cirka 1 850 hektar, impediment oräknade, avsattes från kronoparkerna Alträsk och Svanå samt Selets f. d. stockfångstskog. Av området skulle därför lämpade delar planläggas för uppodling till kolonat, omfattande en areal av högst 20 hektar, varav i regel minst 10 hektar odlingsvärd jord, medan den huvudsakligaste skogsmarken inom området skulle bilda gemensamhetsskog för de blivande kolonisterna. Upplåtelse till kolonist skulle ske med äganderätt, dock att under de första femton åren efter upplåtelsen, vilken tid avsåge en försökstid, vid överträdelse av bestämmelserna kunde påfordras upplåtelsens hävande, varför slutligt köpebrev icke skulle utfärdas förrän efter försökstidens utgång. Den närmaste tillsynen över kolonisationen utövades genom Alträskis nybyggesnämnd. Plan för områdets närmare disposition fastställdes av Kungl. Maj:t den 18 februari 1910, och den 21 juni 1912 utfärdade Kungl. Maj:t reglemente för nybyggesnämnden. Upplåtelserna av kolonat till enskilda har reglerats genom kontrakt mellan nämnden och vederbörande kolonist.

Lantbruksstyrelsen anför, under hänvisning till lantbruksnämndens utredning i ärendet, att av det ursprungliga kolonisationsområdet viss mark försålts till kolonister. Den mark inom nämnda område, som numera kvarstår i kronans ägo och som alltså kan ifrågakomma för upptagande å jordfonden, är fördelad på tre skilda områden med en sammanlagd areal av omkring 1 639 hektar. Av de 48 fastigheter, som enligt nyssnämnda plan skulle utläggas, var vid tiden för lantbruksnämndens övertagande av området den 1 juli 1949 endast 18 brukningsenheter upplåtna, varav 13 med äganderätt. Styrelsen upplyser att de fem vid nämnda tidpunkt oinlösta kolonaten — med undantag av tomt jämte byggnader å ett av dem — icke kommer att inlösas av nuvarande innehavarna. Lantbruksnämnden har träffat överenskommelse med dessa kolonister om flyttnings- och avträdesersättning. Lantbruksnämnden avser att av de befintliga brukningsenheterna samt av övriga för ändamålet disponibla delar av kolonisationsområdet bilda sju, eventuellt åtta bärkraftiga brukningsenheter, vilkas skogstillgångar i huvudsak skall utgöras av områdets gemensamhetsskog, framdeles avsedd att bilda en bysamfällighet för de olika brukningsenheterna.

Ifrågavarande kolonisationsområde torde enligt lantbruksstyrelsen för närvarande formellt icke vara bokfört på någon statlig fond. Området av-

sattes, såsom redan nämnts, för avsett ändamål år 1909, d. v. s. innan domänfonden inrättats, vilket skedde först år 1912. Enär vidare en särskild nämnd ombesörjt kolonisationsverksamheten inom området och domänverket egentligen icke synes ha haft annan befattning med detta än förvaltningen för nybyggesnämndens räkning av den skogsmark, som disponerats för kolonisternas gemensamma nytta, har området icke kommit att upptagas till något värde å domänfonden. Att området i realiteten utgjort ett från sistnämnda fond fristående objekt bestyrkes även därav, att enligt vad som utretts köpeskillingarna för försåld mark icke tillförts denna fond samt att på området belöpande fastighetsskatt erlagts av nybyggesnämnden. Vid angivna förhållande torde enligt styrelsens mening i bokföringshänseende icke behöva vidtagas annan åtgärd än att området upptages på jordfonden enligt de normer, som gäller för upptagande av mark å denna fond. Enligt dessa bör området bokföras till den summa, som jordfonden utger för dessamma. Styrelsen meddelar i detta sammanhang, att jordfonden redan förskottsvis belastats med vissa utgifter för området. Sålunda kan detta — under förutsättning av ett godkännande av nämnda dispositioner — i realiteten anses vara redovisat under jordfonden. Styrelsen anser att de medel, som inflyter vid lantbruksnämndens tilltänkta försäljningar av mark inom området, i den mån de överstiger av styrelsen investerade medel i området, i likhet med vad som skett i motsvarande fall vid försäljning av fastigheter, som inköpts för jordfondsmedel, bör tillföras anslaget till bidrag till jordbrukets rationalisering. Därest förluster skulle uppkomma vid försäljningarna, bör dessa i vanlig ordning täckas av medel från nyssnämnda anslag.

Slutligen meddelar lantbruksstyrelsen, att den vid samråd med domänstyrelsen erfarit, att avsikten är att Brännbergs försöksgård, som ingår i kolonatområdet, skall bokföras å domänfonden. Med hänsyn härtill torde det för försöksgården avsedda området, vars avgränsning skett i samråd med lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, icke böra upptagas å jordfonden. Området, som omfattar en areal av 54 hektar, består av registerfastigheten Johannisfors 1¹⁰ samt vissa omkring denna belägna, ännu ej utbrutna delar av Johannisfors eller Brännberg 1¹.

Y t t r a n d e n a. Riksräkenskapsverket anser att jordfonden, i anledning av att kolonisationsområdet upptages till redovisning å nämnda fond, bör uppskrivas med ett belopp motsvarande områdets värde. Detta bör fastställas till det belopp, som skulle ha fått utbetalas från jordfonden såsom ersättning till domänfonden, därest området nu hade överförts från sistnämnda fond.

Lantbruksstyrelsen, som beretts tillfälle att yttra sig över vad riksräkenskapsverket sålunda anført, framhåller att de tretton kolonister, som vid lantbruksnämndens övertagande av verksamheten innehade sina kolonat med äganderätt, enligt sakens natur bör anses ha lika rätt till husbehovsvirke, oavsett om bestämmelser härom finnes intagna i köpebrevet eller icke. Enahanda rätt till husbehovsvirke bör tillkomma de fem kolonatsinnehavare, som ej inlöst sina kolonat. De bör skäligen anses ha haft samma skogs-

rättighet som om de vid den tidpunkt, då de träffade överenskommelse med lantbruksnämnden om att avträda kolonaten, redan inlöst dessa med äganderätt. Rätten till återstoden av skogsmarkens årsavkastning och eventuell annan avkastning av marken utanför kolonaten bör enligt lantbruksstyrelsens mening på grund av bestämmelserna i reglementet höra till de aderton kolonaten. Visserligen hade området ursprungligen uppdelats på 48 kolonat. Emellertid skulle gemensamhetsskogen även vid så ringa skogstilldelning till varje jordbruk, som år 1909 ansågs erforderlig, endast räcka till för omkring 23 brukningsenheter. Enligt de jordbrukspolitiska riktlinjer, som numera är rådande, måste det enligt styrelsens mening anses nödvändigt att inrikta verksamheten beträffande kolonisationsföretaget på sådant sätt, att om möjligt bärkraftiga jordbruk med tillräcklig skogstilldelning tillskapas. Styrelsen anser därför, att den jordbrukssociala subvention, som ursprungligen avsetts med inrättandet av gemensamhetsskogen, måste anses ha tillfallit de aderton kolonaten. Enligt detta betraktelsesätt skulle den utanför dessa kolonat belägna delen av kolonisationsområdet icke anses representera något värde för kronan, varför någon ersättning ej heller skulle få utbetalas från jordfonden till domänfonden för denna del, därest området nu överfördes från domänfonden. Vid tillämpning av det förfaringssätt, riksräkenskapsverket föreslagit — till vilket lantbruksstyrelsen i princip ansluter sig — skulle man enligt styrelsens uppfattning icke komma fram till något värde, varmed jordfonden bör uppskrivas beträffande denna del av området. Däremot skulle för ettvarvt av de fem oinlösta kolonaten, därest de hade inlösts, ha influtit 500 å 600 kronor. I princip skulle jordfonden uppskrivas med hänsyn härtill. Med hänsyn till inlösningsbeloppens ringa storlek i förhållande till vad lantbruksnämnden utbetalat för att få dispositionsrätten till kolonaten ifrågasätter styrelsen ur praktiska synpunkter, huruvida någon uppskrivning kan anses erforderlig. Härtill kommer att bestämmandet av ersättningsbeloppens storlek måste bli approximativ och i hög grad grundad på skälighetsbedömning.

Riksräkenskapsverket uttalar med anledning av lantbruksstyrelsens förnyade yttrande i ärendet, att det uppenbarligen är utav avgörande betydelse för värdet av den utanför de nuvarande aderton kolonaten liggande delen av kolonisationsområdet, huruvida och i vad mån rätt till skogsavkastningen från den för gemensamt skogsfång avsatta allmänningen tillkommer kolonaten. I upplåtelsekontrakten har icke intagits några bestämmelser, som tillförsäkrar kolonaten rätt till skogsfång å allmänningen. Avsikten med riksdagens beslut, som eljest mycket ingående behandlar upplåtelsevillkoren, synes ej heller enligt ämbetsverket ha varit, att dylika bestämmelser skulle införas i kontrakten. Till stöd för denna uppfattning anföres, att i de allmänna föreskrifterna, gällande för gemensamhetsskogen, finnes stadgat att för varje kolonat skall vart tredje år utstämplas viss skog för byggnads- och stängselvirke samt bränsle. I reglementet föreskrives att utstämplingen skall minskas, därest skogsavkastningen skulle visa sig icke förslå till den medgivna utstämplingen. Med hänsyn härtill kan enligt riksräkenskapsverket

ifrågasättas, om icke kvantiteten av den husbehovsskog, som skulle få utstämplas, varit alltför obestämt angiven för att man skall kunna tala om någon verklig rätt för kolonisterna att erhålla skog. Enligt ämbetsverkets mening skulle måhända kunna göras gällande, att gemensamhetsskogen endast ställts till förfogande såsom ett anslag till stödjande av kolonisationen på området och att bestämmelserna om utstämpling av skog enbart avsetts skola reglera nybyggesnämndens befogenheter i fråga om anslaget disposition. I varje fall kan den likvid för försäld skog, som enligt reglementet skall tillföras nybyggeskassan för att användas till olika för kolonisterna gemensamma ändamål, ej anses annat än såsom ett anslag. Om gemensamhetsskogen anses ha karaktären av ett anslag, måste det nuvarande värdet av skogen betraktas som en rent statlig tillgång. Därest de nuvarande aderton kolonaten likväl skulle befinnas ha tillförsäkrats rätt till skogsfång å gemensamhetsskogen, torde dock denna rätt få anses begränsad till att beträffande varje kolonat avse så stor mängd skog årligen, som skulle ha tillkommit kolonaten, därest i enlighet med den ursprungliga planen 48 kolonat upplåtits från området. Härigenom skulle gemensamhetsskogen till fem åttondelar fortfarande utgöra en statlig tillgång.

Riksräkenskapsverket anser, att den plan för områdets framtida användning, på vilket lantbruksstyrelsens förslag till bestämmelser rörande områdets redovisning å jordfonden bygger, så väsentligt avviker från beslutet vid 1909 års riksdag, att frågan om den ändrade dispositionen bör underställas riksdagens prövning. Innan så sker, finner ämbetsverket det önskvärt, att preliminär uppgörelse träffas rörande den slutliga regleringen av det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och vederbörande kolonatsinnehavare. Den av riksräkenskapsverket åsyftade värderingen låter sig nämligen svårligen göra annat än i samband med en dylik uppgörelse. Därest sådan träffas, motsätter sig verket icke, att området uppföres å jordfonden allenast med ett värde, motsvarande från jordfonden gjorda utbetalningar för detsamma. Förutsättningen härför är dock, att uppkommande vinst i efterhand tillföres fonden i stället för rationaliseringsanslaget.

Lantbruksstyrelsen har med anledning av vad riksräkenskapsverket anfört inhämtat yttrande i ärendet från lantbruksnämnden, som därvid inkommit med ett mellan nämnden och vederbörande kolonister träffat *preliminärt avtal* rörande inlösen av ifrågavarande kolonisationsområde. Nämnden har därvid frångått den principiella uppfattningen, att gemensamhetsskogen i sin helhet tillkommer de aderton kolonaten. Avtalet grundar sig på förutsättningen, att till dessa kolonat hör värdet av husbehovsrättigheterna — i överensstämmelse med 1912 års reglemente beräknat efter 35 m³ per år — samt så stor del av värdet utav den övriga avkastningen, som beräknas svara mot de årliga utgifter för underhållsarbeten å vägar och diken etc., vilka enligt reglementet skall bestridas med medel från nybyggeskassan. Vad därefter återstår av gemensamhetsskogens avkastningsvärde skall betraktas som en helt statlig tillgång. Avtalet innebär, att nuvarande kolonister skall inlösa kolonisationsområdet till ett avrundat pris av 87 500

kronor. Av beloppet avser 53 105 kronor mark och skogsrättigheter, som lantbruksnämnden inlöst, samt 33 750 kronor värdet av den del utav den övriga egendomen, som enligt nämndens mening bör tillkomma staten. Vidare skall nybyggeskassans behållning vid tidpunkten för överlåtelsen överföras till delägarna och förvaltas av gemensamhetsskogens styrelse. Kassan, som vid tiden för avtalets ingående utgjorde 37 316 kronor, skall i första hand användas för att bekosta sådana skogsvårdsåtgärder, som är en följd av de avverkningar, som företagits före området överförande i kolonisternas ägo.

Lantbruksstyrelsen anför för egen del bland annat — gentemot vad riksräkenskapsverket uttalat — att redan vid tidpunkten för igångsättandet av ifrågavarande kolonisation torde den för de närmast därefter följande årtiondenas lagstiftning om fastighetsbildning i förevarande hänseende vägledande uppfattningen om nödvändigheten av skogstilldelning till jordbruk i dessa landsdelar få anses ha varit allmänt känd. Vidare framhålles att i reglementet för nybyggesnämnden även intagits bestämmelser om virkestilldelning till kolonaten, varjämte bestämmelser meddelats rörande villkoren för kolonisternas förvärv av kolonaten med äganderätt. Dessa senare föreskrifter innehåller ingenting om förenämnda skogsrättigheters behandling i detta sammanhang. Detta förhållande ger dock enligt styrelsens mening icke något starkare stöd för ett antagande att kolonisterna icke ansetts skola erhålla en permanent skogsrättighet.

Styrelsen, som anser att den träffade överenskommelsen mellan lantbruksnämnden och vederbörande kolonister skäligen kan läggas till grund för överlåtelsen av ifrågavarande egendom, föreslår dels att densamma måtte godkännas, dels att egendomen skall redovisas å jordfonden med ett belopp, som motsvarar summan av lantbruksstyrelsens utbetalningar för företaget, samt att jordfonden i efterhand skall uppskrivas på sätt riksräkenskapsverket anført.

Statskontoret anser i likhet med riksräkenskapsverket, att storleken av statens andel i den gemensamma skogsallmänningens värde är beroende av de förmåner från allmänningen, som tillförsäkrats kolonisterna, varvid rätten till husbehovsvirke är av väsentlig betydelse. Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning skulle sistnämnda rätt vara tvivelaktig, enär i de individuella kontrakten icke intagits några bestämmelser, som tillförsäkrar kolonaten rätt till skogsfång å allmänningen. Denna uppfattning synes emellertid strida mot 1912 års reglemente för nybyggesnämnden, vari uttryckligen stadgas, att varje nybyggare skall ha rätt att årligen erhålla tillhoppa 35 m³ skog. Den nybyggarna åvilande skyldigheten att vidkännas minskning av denna kvantitet, därest skogens framtida bestånd eventuellt ej medgäve nämnda virkestilldelning, torde ej kunna ändra det faktum, att skogsallmänningen tillkommit för kolonisternas gemensamma nytta. Detta bestyrkes ytterligare av bestämmelsen, att överskottsvirke från allmänningen skall försäljas för nybyggeskassans räkning. Vidare synes det vara otvivelaktigt, att allmänningen avsatts för all framtid, varför någon inskränkning av förmånerna efter försökstidens utgång ej varit tillämnad.

Statskontoret har på grund av det anförda icke något att erinra mot ett godkännande i princip av den mellan lantbruksnämnden och kolonisterna preliminärt träffade överenskommelsen, som är baserad på en husbehovsvirkestilldelning av 35 m³ per kolonat och år. Statskontoret tillstyrker även förslaget, att kolonisationsområdet redovisas på jordfonden med det värde, som motsvarar lantbruksstyrelsens från fonden gjorda utbetalningar för området. Med hänsyn till beloppets relativa obetydlighet motsätter sig statskontoret ej heller, att jordfonden i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag i efterhand uppskrives med uppkommande vinst på ifrågavarande »jordanskaffningsföretag», även om beloppet i anslutning till bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 29 juni 1946 angående disposition av köpeskillingar, som inflyter vid försäljning av viss staten tillhörig mark, närmast borde tillföras inkomsttiteln Övriga diverse inkomster.

I det träffade avtalet har förutsatts, att nybyggeskassans behållning, 37 316 kronor, i sin helhet skall överföras på delägarna och förvaltas av gemensamhetsskogens styrelse. Såsom skäl härför har anförts, att kassan helt eller till väsentlig del torde erfordras för att bekosta eftersatta skogsvårdsåtgärder och underhåll av vissa vägar m. m. Emellertid har icke hela skogsavkastningen — sedan husbehovsvirket avräknats — ansetts erforderlig för samfällda utgifter, utan en viss återstående del har enligt avtalet beräknats tillfalla staten och efter kapitalisering ingått i den föreslagna köpeskillingen för området. I analogi härmed hade vid uppgörelsen med kolonisterna hänsyn bort tagas även till den motsvarande meravkastning från allmanningen, som tidigare uppkommit och som ingår i nybyggeskassan och därigenom framdeles kommer att användas för samma ändamål som de skogsmedel, vilka i överenskommelsen undantagits för bestridande av kolonisationsområdets samfällda utgifter. Staten synes sålunda vara berättigad till en viss andel även av den i nybyggeskassan uppsamlade avkastningen, vilken andel proportionsvis bör vara ungefär densamma som den nu beräknade andelen i allmanningens skogsavkastning eller 7 090 kronor. Detta belopp bör avräknas mot »det allmännas» kostnader enligt reglementet för framtida gemensamma förpliktelser och således föranleda en ökning av lösesumman med i runt tal 7 000 kronor.

Slutligen framhåller statskontoret, att den preliminära uppgörelse, som träffats mellan lantbruksnämnden och kolonisterna, i väsentliga delar synes avvika från de beslut beträffande områdets upplåtelse, som fattades av 1909 års riksdag, varför frågan om kolonisationsområdets ändrade disposition enligt ämbetsverkets uppfattning torde böra underställas riksdagens prövning.

I en inom *lantbruksstyrelsen* upprättad promemoria framhålls — med anledning av statskontorets förslag, att lösesumman skall ökas med i runt tal 7 000 kronor, vilket belopp skulle utgöra staten tillkommande andel i nybyggeskassans behållning — att till grund för bestämmandet av ersättningsbeloppet enligt avtalet legat de av domänstyrelsen angivna avkastningssiffrorna för skogsmarken. En uthållig avkastning av denna storlek

förutsätter normal, erforderlig skogsvård. Emellertid har enligt vad nämnden anfört dylika skogsvårdsåtgärder under en följd av år underlåtit. Skogsmarken är sålunda för närvarande icke i ett skick, som svarar mot förenämnda avkastningssiffror. Kostnaderna för att inhämta denna eftersläpning i vad den belöper på den del av skogsmarken, som ansetts vara en statlig tillgång av 33 750 kronor, bör då i princip — med de i övrigt antagna och tillämpade förutsättningarna för avtalet — bestridas av staten. Eljest borde köpeskillingen ha reducerats med ett belopp svarande mot kostnaderna i fråga. En skälig lösning synes under sådana förhållanden vara, att statens andel i nybyggeskassans behållning tillföres kolonisterna.

Departementschefen

Enligt de vid 1909 års riksdag angivna riktlinjerna för ifrågavarande kolonisationsverksamhet skulle av det för verksamheten avsatta området utläggas 48 brukningsenheter, varvid den huvudsakligaste delen av skogsmarken skulle bilda gemensamhetsskog för de blivande kolonisterna. På uppdrag av Kungl. Maj:t har lantbruksstyrelsen, med anledning av att lantbruksnämnden i Norrbottens län från och med den 1 juli 1949 övertagit den närmaste tillsynen över kolonisationsverksamheten inom ifrågavarande område, framlagt förslag angående områdets upptagande å jordfonden. Av styrelsens utredning i ärendet framgår, att den ursprungliga planläggningen av verksamheten ej kunnat fullföljas. Vid tidpunkten för lantbruksnämndens övertagande av densamma hade således endast 18 kolonat upplåtits, varav 13 med äganderätt. Lantbruksnämnden planerar att av de befintliga brukningsenheterna samt av övriga för ändamålet disponibla delar av området bilda sju, eventuellt åtta bärkraftiga jordbruk, vilkas skogstillgångar i huvudsak skall utgöras av områdets gemensamhetsskog, framdeles avsedd att bilda en bysamfällighet för de olika fastigheterna. Utredningen visar vidare, att området icke bokförts på någon statlig fond.

Under remissbehandlingen av ärendet har olika meningar framförts beträffande storleken av det belopp, varmed ifrågavarande område bör upptagas å jordfonden. Innan detta värde fastställdes, har en uppgörelse ansetts böra komma till stånd beträffande det ekonomiska mellanhavandet mellan staten och vederbörande kolonister. Med anledning härav har mellan lantbruksnämnden och kolonisterna träffats ett preliminärt avtal, vilket i princip godtagits av såväl lantbruksstyrelsen som riksräkenskapsverket och statskontoret. Enligt avtalet, för vilket närmare redogjorts i det föregående, skall kolonisterna inlösa området för ett belopp av i runt tal 87 500 kronor. Mot lösesumman har icke gjorts annan invändning än att statskontoret ifrågasätter, huruvida icke densamma bör höjas med 7 000 kronor, vilket belopp enligt ämbetsverkets mening skulle utgöra staten tillkommande andel i nybyggeskassans behållning.

Vid mitt ställningstagande till förevarande fråga har jag funnit, att den preliminärt träffade uppgörelsen synes väl lämpad att ligga till grund för en slutlig reglering av frågan om upptagande av ifrågavarande område på

jordfonden. Jag förordar således att avtalet skall godkännas. Av det sagda framgår, att jag icke funnit anledning föreligga att höja lösesumman utöver det föreslagna beloppet, 87 500 kronor. I övrigt föreslår jag, att den egendom, som utgöres av de i kronans ägo befintliga delarna av kolonisationsområdet, vilka den 1 juli 1949 med en areal av omkring 1 606 hektar disponerades för kolonisation, skall upptagas å jordfonden och där redovisas med ett värde motsvarande lanthruksstyrelsens från fonden gjorda utbetalningar för sagda egendom, därvid fonden i efterhand skall uppskrivas med å densamma uppkommande vinst vid den blivande dispositionen av egendomen för åstadkommande av bärkraftiga jordbruk.

Med hänsyn till att den föreslagna dispositionen av förenämnda område avviker från de av 1909 års riksdag angivna riktlinjerna, synes ärendet böra underställas riksdagens prövning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som kan bli erforderliga vid bifall till de sålunda framlagda förslagen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Alträskis kolonisationsområde i Överluleå socken, Norrbottens län, må disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i det föregående.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—10:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtats till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund

Protokoll fört vid sammanträde i Brännberg den 26 november 1954 rörande upplåtelse av bl. a. Alträsk nybyggesallmanning till gemensamhetsskog åt vissa kolonister i Brännberg.

Närvarande:

För lantbruksnämnden i Norrbottens län

lantbruksdirektör Inge Werner, ledamöterna Johan Englund och Hugo Sundberg samt biträdande lantbruksdirektören Sixten Landahl.

För kolonisterna

förstmästare Arne Öhrström från RLF samt jordbrukarna Gustav Bohlin (för Brännberg 1²⁰), K. S. Boström (för Johannisfors eller Brännberg 1¹² och Selet 1⁴), E. Dahlström (för Brännberg 2¹), E. G. Drugge (för Alträsk 10¹), B. H. Eman (för Johannisfors eller Brännberg 1¹⁸), bröderna John och Klas Gustavsson (för Johannisfors eller Brännberg 2¹), samt A. V. Johansson (för Johannisfors eller Brännberg 1²¹).

§ 1.

Avsikten med sammanträdet var att söka få till stånd en uppgörelse om överlåtelse av Alträsk kolonisationsområde till ägarna av vissa f. d. kolonat, som numera äro friköpta. Överlåtelseerna skulle i huvudsak omfatta de områden, som beskrivits i lantbruksnämndens framställning till Kungl. Lantbruksstyrelsen den 30 januari 1952. Områdets slutgiltiga gränser kunna bestämmas först vid en kommande lantmåteriförrättning.

§ 2.

Man enades om att ägarna till de 7 vid sammanträdet representerade fastigheterna skulle gemensamt och med lika andel per brukningsenhet inlösa kolonisationsområdet till ett pris av 87 500 kronor. Som underlag för köpeskillingens fastställande förelåg följande kalkyl.

a) Lantbruksnämnden hade i samband med inlösen av kolonaten nr 22, 23, 32, 33 och 48 samt jordbruksfastigheterna Johannisfors eller Brännberg 1⁹, 1¹¹ och 1²⁰ utgivit sammanlagt 63 605 kronor för till kolonaten och jordbruksfastigheterna hörande markområden och skogs rättigheter. Därefter hade nämnden försålt ett markområde till bröderna John och Klas Gustavsson för 6 500 kronor och träffat uppgörelse om försäljning till E. G. Drugge av ett markområde för 4 000 kronor. Sedan dessa belopp frändragits nämndens inköpssumma återstår 53 105 kronor, vilket skall erläggas av kolonisterna. Om i samband med upplåtelsen ytterligare någon del av området kommer att försäljas som tillskottsjord till enskilda fastigheter skall köpeskillingen för den återstående delen av området minskas med samma belopp som summan av köpeskillingarna för de fransålda tillskottsjordarna.

b) Kolonisationsområdets hela årsavkastning beräknas uppgå till 7 070 kronor. Därav utgör värdet av kolonisternas nuvarande rättigheter till skogsfång å området jämte de av lantbruksnämnden enligt a) inlösta rättig-

heterna 3 420 kronor. Av återstoden, 3 650 kronor, beräknas 2 300 kronor förbrukas till årligt underhåll av vägar och diken samt till andra samfällda ändamål vartill anslag kunnat erhållas ur Alträsk Nybyggeskassa enligt för kolonisationsområdet gällande reglemente. Återstående del av årsavkastningen utgör 1 350 kronor. Detta belopp kapitaliserat efter en räntefot av 4 % ger ett värde av 33 750 kronor, vilken summa skall ingå i köpeskillingen.

c) De under a) och b) fastställda beloppen, 53 105 och 33 750 kronor, ha sammanlagts och avrundats uppåt till 87 500 kronor.

§ 3.

Det område, som inlöses, skall bilda gemensamhetsskog och ställas under förvaltning för gemensam räkning. Reglemente för förvaltningen skall upprättas i enlighet med föreskrifterna i lagen om bysamfälligheter.

§ 4.

Antalet delägare i området kommer att uppgå till 10. Utöver de förenämnda 7 inneha nämligen för närvarande även Statens försöksgård (Johannisfors eller Brännberg 1¹⁰), Lars Manfred Bergdahl (Johannisfors eller Brännberg 1⁸) och Nils Albert Westin (Johannisfors eller Brännberg 1¹⁹) rätt till skogsfång å kolonisationsområdet enligt samma grunder och i samma omfattning som de förstnämnda.

Statens försöksgård, Bergdahl och Westin ingå i området endast med sina nuvarande rättigheter och skola således icke erlagga någon del av köpeskillingen. Deras andelar i hela området inskränker sig till sammanlagt 3/18 av skogsrättigheternas årsvärde (3 420 kr.) och 3/18 av den summa, som beräknas åtgå för årligt underhåll av vägar m. m. (2 300 kr.).

Deras totala procentuella andel i området kan således beräknas utgöra

$$\frac{\left(\frac{3}{18} \cdot 3\,420 + \frac{3}{18} \cdot 2\,300\right) \cdot 100}{7\,070} = 13,48 \% \text{ eller för var och en } 4,49 \%$$

Återstoden av områdets avkastning, 86,52 %, skall delas på 7, vilket för var och en innebär ett andelstal av 12,36 %.

Om överenskommelse därom kan träffas mellan delägarna, skola de som få andelstalet 4,49 %, liksom hitintills skett uttaga sin del av årsavkastningen in natura. De skulle i så fall erhålla rätt att årligen uttaga 5 m³ byggnads- och stängselvirke samt 30 m³ till bränsle lämplig skog, varjämte underhåll av vägar och diken och andra samfällda nyttigheter skulle bekostas av områdets avkastning.

§ 5.

Den behållning, som kan finnas i Nybyggeskassan skall, då området överlåtes, överföras på delägarna och förvaltas av den styrelse för gemensamhetsskogen, som delägarna komma att utse.

Kassan skall i första hand användas för att bekosta sådana skogsvårdsåtgärder, som äro en följd av de avverkningar, som företagits före områdets överförande i kolonisternas ägo. I andra hand får kassamedel användas för samma ändamål, som stadgas i reglementet den 21 juni 1912 för Alträsk nybyggesnämnd, dock endast i den mån utbetalningarna hänföra sig till åtgärder, vidtagna före områdets överförande.

Utbetalningar från kassan skola attesteras gemensamt av länets lantbruksdirektör och länsjägmästare, vilka skola tillse att kassans medel användas för avsett ändamål. Om attestering vid något tillfälle vägras skall

frågan, om det rör skogliga åtgärder, hänskjutas till länets skogsvårdsstyrelse och i andra frågor än de skogliga till länets lantbruksnämnd för prövning och avgörande.

För att underlätta kontrollen av kassamedlens användning skall plan över ovannämnda skogsvårdsåtgärder upprättas av skogsvårdsstyrelsen så snart området överförs.

§ 6.

Lantbruksnämnden skall ställa för förvärvet erforderliga lånegarantier till kolonisternas förfogande.

§ 7.

Lantbruksnämnden biträder denna överenskommelse under förutsättning att den godkännes av den eller de myndigheter, som ha att slutligt avgöra frågan.

Dag som ovan

Inge Werner

Johan Englund

Hugo Sundberg

Sixten Landahl

Arne Öhrström

Gustav Bohlin

K. S. Boström

E. Dahlström

E. G. Drugge

B. H. Eman

John Gustavsson

Klas Gustavsson

A. V. Johansson